

28.11.2007

Dnro 2890/4/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha Haapamäki

PERUSTEETON VAPAUDENMENETYS (POLIISILAKI) SMASH ASEM – MIELENOSOITUKSEN YHTEYDESSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 11.9.2006 saapuneessa sähköpostiviestissään poliisia siitä, että hänet otettiin säilöön ilman todellista syytä. Kantelijan mukaan "julkijuopottelu" ei ole peruste lukita häntä putkaan 21 tunniksi ja antaa 20 euron sakkoa. Kantelija arvosteli myös sitä, ettei hänelle tarjottu vapaudenmenetyksensä aikana mahdollisuutta "välijaloitteluun" eikä lämmintä aterialla. Kantelija toivoi oikeusasiamiehen vaativan korvauksia ja poistavan annetun sakon.

--

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kiinniottamisen kirjaamislomakkeen mukaan kantelija otettiin kiinni 9.9.2006 klo 17.30 Paasikiven aukiolta ylikonstaapeli A:n päätöksellä. Samassa yhteydessä otettiin selvityksen mukaan kiinni kaksi muutakin henkilöä, joista toinen teki kantelun säilöönnotostaan samoin perustein kuin kantelija (dnro 2888/4/06).

Saadun selvityksen mukaan alun perin kantelija oli tekemisissä Lahden kihlakunnan poliisilaitoksen JOUHA (joukkojenhallinta)-joukkueen kanssa. Kyseisen JOUHA-ryhmän johtajalta saadun selvityksen mukaan hän ei muista, kuka kiinni otettiin. Jäljempänä ilmi käyvistä syistä näiden poliisimiesten henkilöllisyydellä ei käsitykseni mukaan ole tämän kanteluasian ratkaisemisen kannalta sellaista merkitystä, että asiaa tulisi tältä osin enemmälti selvittää.

Vanhempi konstaapeli kertoo saaneensa hätäkeskukselta tehtävän, jonka mukaan JOUHA-ryhmä oli ottanut kiinni päihtyneen henkilön. Hänen mentyään paikalle JOUHA-ryhmän jäsenet kertoivat hänelle, että kiinniotetut kolme henkilöä (joista yksi oli kantelija) olivat nauttineet Paasikiven aukiolla keskiolutta ja että "*toimintalinjan mukaan sovelletaan alhaista puuttumiskynnystä*". Edelleen vanhempi konstaapeli kertoo, että JOUHA-

ryhmän "arvion perusteella oli todennäköistä, että (kantelija) oli osallistumassa mielenosoitukseen."

Partion johtajana toiminut vanhempi konstaapeli kertoo tiedustelleensa toimintaohjeita ylikonstaapeli A:lta, joka oli todennut, että henkilö otetaan kiinni poliisilain 20 §:n nojalla. A kertoo, että "apulaispoliisipäällikkö - - - tekemän linjauksen mukaan kyseisellä alueella oleviin yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantaviin tekoihin, jotka todennäköisesti liittyvät kyseiseen mielenosoitukseen, puututtiin matalalla kynnyksellä ottamalla henkilöt kiinni". A:n mukaan tämän linjauksen mukaisesti hän kertoi vanhemmalle konstaapelille, että henkilöt otetaan kiinni. Hän kertoo ilmoittaneensa asiasta komisariolle, joka toimi JOUHA-komppanoiden johtajana ja operatiivisena tilannejohtajana. A toteaa, että "koska paikalla oli satoja henkilöitä, alkoholia nauttivien henkilöiden paikalta poistamista ei katsottu riittäväksi toimenpiteeksi YJT:n (tarkoittaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden) kannalta".

Vanhemman konstaapelin johtama partio vei kantelijan Töölön säilytysuojaan. Siellä kantelijan säilöönottamisen syyksi kirjattiin seuraavaa: "Kiinniotto rikoksilta tai häiriöiltä suojaamiseksi (PoliisiL 20:3) Nautti alkoholia julkisella paikalla ja oli osallistumassa mielenosoitukseen, josta oli syytä epäillä aiheutuvan häiriötä. Paikalta poistaminen riittämätön toimenpide. Rikesakko."

Kantelija pääsi vapaaksi 10.9.2006 klo 15.12 eli hän oli vapautensa menettäneenä lähes 22 tuntia.

3.2 Oikeusohjeet

Perustuslain 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus henkilökohtaiseen vapauteen eikä vapautta saa riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Tässä tapauksessa kantelijan vapaudenmenetys on perustettu poliisilain 20 §:ään. Se kuuluu seuraavasti:

Poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyy henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen.

Henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa taikka hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä ja aiemman käyttäytymisensä perusteella vastaavassa tilanteessa on todennäköistä, että hän aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa, henkilö voidaan ottaa kiinni. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen tai aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Poliisin tulee ensi sijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin

pyrkii ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

3.3

Kannanotto

3.3.1

Vapaudenmenetyksen perusteet

Päätöksentekijä

Selvityksen mukaan varsinaisen päätöksen kantelijan kiinniottamisesta (ja säilöön viemisestä) poliisilain 20 §:n nojalla teki ylikonstaapeli A. Sinänsä jää epäselväksi, millä perusteilla JOUHA-ryhmä tarkkaan ottaen otti kantelijan alun perin kiinni ja oliko tuolloin vielä ylipäätään kysymys kiinniotosta. Tätä kysymystä ei nähdäkseni ole tämän kanteluasian ratkaisemisen kannalta tarpeellista selvittää enempää, kun asia tuli A:n arvioitavaksi mitä ilmeisimmin hyvin pian ja A on selvittänyt, millä perusteilla hän ratkaisunsa teki. Kantelija on kannellut nimenomaan "putkaan joutumisesta" ja siitä on selvityksen mukaan päätöksen tehnyt A. Vanhempi konstaapelihan on nimenomaan kysynyt A:lta toimintaohjeita kantelijan suhteen. Päätöstä viedä kantelija säilöön ei siten ollut tehty ennen tätä yhteydenottoa.

Totean myös, että vaikka ylikonstaapeli A ilmoitti "asiasta" komisariolle, hän ei väitäkään, että vastuu kiinniotosta olisi komisarion. Tämä puolestaan toteaa, ettei hän ole kiinniottoa määrännyt eikä tunne tapahtumia, jotka ovat kiinniottoon johtaneet.

Poliisilain 20 §:n soveltuvuus

Ylikonstaapeli A kertoo saaneensa vanhemmalta konstaapelilta tietää, että JOUHA-ryhmä oli kertonut kantelijan (ja muiden samassa yhteydessä kiinniotettujen) "*nauttineen paikalla alkoholia ja olleen osallistumassa Smash Asem -mielenosoitukseen*".

Poliisilain 20 §:n soveltaminen on mahdollista kahdenlaisessa tilanteessa. Ensiksikin se tulee kysymykseen, jos henkilön uhkauksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän ilman poliisin asiaan puuttumista todennäköisesti tulisi syyllistymään säännöksessä mainitun tyyppisiin rikoksiin.

Asiassa ei ole tullut esiin ylikonstaapeli A:n päätöstä tehdessään tienneen kantelijan käytöksestä muuta kuin että tämä oli nauttinut alkoholia ja että tämä oli osallistumassa Smash Asem -mielenosoitukseen. Pelkästään näistä tiedoista ei voida oikeudellisesti kestäväällä tavalla perustella epäilyä henkilön todennäköisestä syyllistymisestä henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Korostan, että poliisilain 20 §:n 1 momentin soveltamiseen ei riitä se, että rikoksiin syyllistyminen on mahdollista ja on myös huomattava, että toimenpidekynnys on asetettu korkeammalle kuin "syytä epäillä".

Selvityksestä ei myöskään käy ilmi ylikonstaapeli A:lla olleen tiedossaan seikkoja, joiden nojalla hän olisi voinut päätellä, että juuri kantelija olisi ilman kiinniottoa todennäköisesti aiheuttanut huomattavaa häiriötä taikka välitöntä – so. heti uhkaavaa – vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle – kuten poliisilain 20 §:n 2 momentin soveltaminen puolestaan edellyttää. Edellä on jo todettu, ettei ole esitetty muuta kuin että kantelija oli nauttinut alkoholia julkisella paikalla ja oli poliisin käsityksen mukaan osallistumassa mielenosoitukseen. A ei ole kertonut, että hänellä olisi muuta tietoa kantelijan käyttäytymisestä, esimerkiksi tämän mahdollisen humalatilanteesta, uhkailuista tai että tämä olisi ylipäänsä käyttäytynyt jotenkin häiritsevästi.

Poliisin saamien ennakkotietojen mukaan oli sinänsä perusteita epäillä, että Smash Asem -mielenosoitus voisi aiheuttaa huomattavaa häiriötä sekä myös välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle ja että esimerkiksi vahingontekoja voisi tapahtua. Kiinniotto poliisilain 20 §:n perusteella kuitenkin edellyttää yksittäistapauksellista, nimenomaan kyseisen henkilön käyttäytymiseen perustuvaa arviota. Kantelijan kiinniotto olisi siis edellyttänyt, että juuri hänen olisi voitu käyttäytymisensä perusteella arvioida todennäköisesti syyllistyvän tällaiseen käyttäytymiseen. Tähän ei tässä tapauksessa ole saadussa selvityksessä esitetty kestäviä perusteita. Tätä mieltä on ollut myös sisäasiainministeriön poliisiosasto.

Kun ylikonstaapeli A:n kertomat, hänen tiedossaan olleet seikat eivät selvästikään ole täyttäneet poliisilain 20 §:n 1 ja 2 momentin soveltamisedellytyksiä, ei ole tarpeen arvioida sitä, olisiko häiriö tai vaara voitu muuten kuin kiinniottamisella poistaa. Poliisilain 20 §:n 3 momenttihan edellyttää, että kiinniottoon voidaan turvautua vain, jos pelkkä paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muulla tavoin poistaa. Korostankin yleisesti sitä, että kiinniotto voidaan tehdä vain, jos kussakin yksittäistapauksessa on huolellisesti harkittu lievempien keinojen käyttämistä ja perustellusti päädytty siihen, etteivät ne olisi riittäviä.

Muut perustelut kiinniotolle

Alkoholin nauttimisen ja mielenosoitukseen osallistumisen lisäksi ylikonstaapeli A vetoaa siihen, että kyseisen mielenosoituksen yhteydessä apulaispoliisipäällikkö olisi tehnyt "*yleisen linjauksen matalasta puuttumiskynnyksestä ottamalla henkilöt kiinni*".

Tähän totean ensiksikin, että poliisin ohjeistus ei voi alentaa laissa määriteltyjä kiinniottokynnyksiä. Toiseksi: Helsingin poliisilaitoksen muussa asiassa 19.3.2007 antamassa, apulaispoliisipäällikön allekirjoittamassa lausunnossa todetaan, ettei Smash Asem -mielenosoitukseen liittyen annettu ohjetta tai määräystä tehdä kiinniottoja matalalla kynnyksellä. Sinänsä yleisenä ohjeena oli, että järjestyshäiriöihin puututaan matalalla kynnyksellä eli mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mutta mitään ohjetta puuttumistavasta ei annettu. Lausunnossa todetaan, että poliisi voi puuttua tilanteeseen myös neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Alhainen puuttumiskynnys ei siis ole sama asia kuin alhainen kiinniottokynnys. Sisäasiainministeriön poliisiosasto toteaaakin olevan

mahdollista, että ohje alhaisesta puuttumiskynnyksestä on kenttätasolla joiltakin osin ymmärretty toisin kuin poliisilaitoksen johto on tarkoittanut.

Vielä poliisilaitos on 19.3.2007 antamassaan lausunnossa todennut, että "*kun otetaan huomioon tapahtumapaikka, ei kahta yksittäistä henkilöä (tarkoitetaan kantelijaa ja erästä toista kantelijaa) ole otettu kiinni vain keskioluen nauttimisen ja mielenosoitukseen osallistumisen vuoksi. Henkilöiden oma käyttäytyminen on erittäin todennäköisesti vaikuttanut juuri kyseisen kahden henkilön kiinniottamiseen*". Tähän totean, että olen tässä päätöksessä arvioinut ylikonstaapeli A:n päätöstä. Sitä on arvioitava sen pohjalta, mitä A kertoo tietäneensä ja mihin hän on kertonut päätöksensä perustuneen. Se, mitä perusteita JOUHA-ryhmällä on mahdollisesti ollut toimenpiteisiinsä, ei vaikuta A:n päätöksen arviointiin. Sinänsä on mahdollista, että kaikki kantelijaa koskeva tieto ei ole välittynyt A:lle. A:han ei itse ole tehnyt havaintoja kantelijan käytöksestä ja näyttää siltä, ettei hän ole ennen päätöstään muutoinkaan edellä kerrottua tarkemmin selvittänyt, mitä kantelija oli tehnyt. Selvittämisvelvollisuus on tässäkin tapauksessa päätöksentekijällä eli A:lla.

Onko ylikonstaapeli A:n menettely rikos?

Ylikonstaapeli A:n päätöksensä perusteeksi esittämät seikat eivät täytä poliisilain 20 §:ssä kiinniottamiselle ja säilössä pitämiseksi asetettuja vaatimuksia. Hän on siten menetellyt lainvastaisesti päättäessään kantelijan säilöönviemisestä. Onkin arvioitava, täyttääkö A:n menettely rikoksen tunnusmerkistön. Kysymykseen tulevat nähdäkseni tuottamuksellinen vapaudenriisto ja tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen.

Tuottamuksellisesta vapaudenriistosta säädetään rikoslain 25 luvun 6 §:ssä, joka kuuluu seuraavasti:

Joka huolimattomuudesta aiheuttaa toiselle vapaudenmenetyksen, on tuomittava, jollei teko huomioon ottaen sen aiheuttama haitta tai vahinko ole vähäinen, tuottamuksellisesta vapaudenriistosta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Tuottamuksellisesta vapaudenriistosta tuomitaan myös se, joka oikeudettomasti, pitäen sitä oikeutenaan, riistää toiselta vapauden, jollei teko huomioon ottaen sen aiheuttama haitta tai vahinko ole vähäinen.

Vapaudenmenetyksen aiheuttaminen ei siis ole tämän säännöksen mukaan rangaistavaa, jos teko on vähäinen, kun otetaan huomioon sen aiheuttama haitta tai vahinko. Lainkohdan esitöiden mukaan teon haitallisuuden arvioinnissa on otettava huomioon etenkin vapaudenmenetyksen kesto ja ne olosuhteet, joissa vapautensa menettänyt joutuu olemaan. Yli vuorokauden kestänyttä vapaudenmenetystä ei yleensä voida pitää enää vähämerkityksisenä. Toisaalta lyhyempi, mutta erityisen epämiellyttäviin tai kammottaviin olosuhteisiin tapahtunut sulkeminen voi aiheuttaa merkittävää haittaa (hallituksen esitys 94/1993 vp s. 110).

Jäljempänä kohdassa 3.3.2 toteamillani perusteilla kantelijan vapaudenmenetys on pitkittynyt syistä, joista ylikonstaapeli A ei käsitykseni mukaan voi olla vastuussa. A:n päätöksen vaikutus on nähdäkseni ulottunut

vain kiinniotta seuranneeseen aamuun eli se on ollut 12 tunnin luokkaa. Olosuhteet säilytyssuojassa eivät selvityksen mukaan ole olleet erityisen epämiellyttäviä tai kammottavia. Asiassa ei myöskään ole tullut ilmi, että vapaudenmenetyksestä olisi aiheutunut kantelijalle muuta kuin rikoslain 25 luvun 6 §:ssä tarkoitettua vähäistä haittaa tai vahinkoa. Näin olleen A ei ole syylistynyt tuottamukselliseen vapaudenriistoon.

Tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 11 §:ssä. Sen mukaan

virkamies, joka virkaansa toimitessaan huolimattomuudesta muulla kuin 5 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta varoitukseen tai sakkoon.

Ylikonstaapeli A on poliisimiehenä voinut käyttää merkittävää, välittömästi ihmisiin kohdistuvaa julkista valtaa. Asiassa ei ole ollut kysymys esimerkiksi vain menettelytapasäännösten rikkomisesta, vaan kantelijan henkilökohtaiseen vapauteen puuttumisesta. Oikeusturvasyistä johtuu, että perustuslain turvaamaan henkilökohtaiseen vapauteen puuttuminen vaatii erityisen huolellista harkintaa.

Totean myös, että mielenosoitusta koskevan ennakkoilmoituksen mukaan kokoontuminen mielenosoitusta varten oli Kiasmalla klo 17.45. Mielenosoituksen liikkeellelähtö määrättiin estettäväksi klo 18.00. Kantelijan kiinniottamisen aikaan eli klo 17.30 tilanne Kiasman edustalla ja Paasikiven aukiolla oli poliisilaitokselta saamani selvityksen mukaan ainakin yleisesti ottaen rauhallinen. Tilanne ei siis tuolloin ole ollut mitenkään erityisen sekava tai kiireellinen. Näin ollen ylikonstaapeli A:lla on käsitykseni mukaan ollut hyvä mahdollisuus harkita päätöstään.

Näistä seikoista huolimatta totean, että ylikonstaapeli A on kuitenkin esittänyt kantelijan kiinniottolle joitain poliisilain 20 §:ssä tarkoitettuja, vaikkakin riittämättömiä perusteita. Mielenosoituksesta saadut ennakkotiedot huomioon ottaen on sinänsä ollut perusteita soveltaa alhaista puuttumiskynnystä eli poliisin on ollut ilmeisen perusteltua reagoida kantelijan käytökseen. A:n valitsema keino eli kiinniotto on käsitykseni mukaan ollut pikemmin huonosti harkittu kuin virkarikokseksi arvioitava teko. Pidän A:n menettelyä edellä lausumani perusteella sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat – muun muassa A:n tuottamuksen aste – huomioon ottaen myös rikoslain 40 luvun 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla vähäisenä.

Lopputulos

Vaikka ylikonstaapeli A on käsitykseni mukaan menetellyt lainvastaisesti, en kuitenkaan katso hänen syylistyneen asiassa rikokseen. Annan A:lle huomautuksen vastaisen varalle.

3.3.2

Kantelijan säilöissäpidon kesto

Kantelija oli otettu kiinni poliisilain perusteella, ei siis rikoksesta epäiltynä. Vaikka vastoin edellä esittämäni kiinniottaminen olisikin ollut perusteltua, niin kantelijan säilössäpitoa ei ole voitu ainakaan seuraavaa aamua pitemmälle perustella millään oikeudellisesti kestäväällä tavalla.

Poliisilain 20 §:n 3 momentin mukaan kiinni otettu saadaan nimittäin pitää säilössä vain niin kauan kuin on todennäköistä, että henkilö syyllistyy säännöksessä tarkoitettuun rikokseen taikka häiriön tai vaaran aiheuttamiseen. Smash Asem -mielenosoituksen aiheuttamat häiriöt olivat laantuneet jo illalla eivätkä kiinniottoperusteet muutoinkaan ole missään tapauksessa enää edellyttäneet kantelijan säilössäpitoa pitkälle seuraavaan iltapäivään.

Poliisilaissa ei ole säännelty sitä, kenen vastuulla tuon lain nojalla kiinniotettujen päästäminen vapaaksi on. Käytännössä säilytystiloissa työskentelevät vartijat tai poliisimiehet päästävät poliisilain nojalla kiinniotetut vapaaksi kiinniottajien antamien tietojen ja mahdollisten ohjeiden ja/tai oman harkintansa mukaan.

Tässäkin tapauksessa säilytysuojan henkilökunta oli toiminut muilta saadun tiedon ja määräysten varassa. Ylikonstaapeli B:n mukaan kantelijan tuonut partio kertoi, ettei tätä saa päästää vapaaksi ennen lupaa mielenosoituksen järjestyksenpidosta vastaavalta poliisijohdolta ja että "*tietoa oli, että kaikki mielenosoituksen kiinniotetut henkilöt joutuisivat tutkinnan toimenpiteiden kohteeksi.*" Edelleen ylikonstaapeli B kertoi toimineensa säilytysuojalla päivystäjänä 10.9.2006 klo 08–18 ja saaneensa yövuoron päivystäjältä tiedon, ettei ketään mielenosoittajista saa päästää vapaaksi ilman erityistä lupaa. Kun kantelijan säilöönoton kirjaamislomakkeessa oli lisäksi merkintä "*aamulla kuvataan*", niin B toteaa, että hänellä oli syytä uskoa, että esitutkinta kohdistuu myös kantelijaan. B kertoo myös selvittelleensä aamulla, mitä säilöönotetuille aiotaan tehdä ja saaneensa vastaukseksi eräältä komisariolta, että "*tutkinta ja tekniikan ryhmä saapuu puoleen päivään mennessä*". B:n mukaan tutkintaryhmä aloitti työnsä säilytysuojalla seuraavana päivänä n. klo 11.30 ja hän oletti kantelijan olevan heidän listoillaan. Muiden säilytysuojalla työskennelleiden poliisimiesten kertomukset tukevat B:n kertomaa.

Kun poliisilain 20 §:n mukainen enimmäisaika säilössäpidolle eli 24 tuntia alkoi lähestyä, ylikonstaapeli B kysyi tutkintaryhmältä, mitä toimenpiteitä kantelijalta oli vielä kesken. Tällöin ilmeni, ettei kantelija ollut tutkintaryhmän listalla. Tämän jälkeen kantelija vapautettiin välittömästi.

Käytettävissäni olevan selvityksen mukaan säilytysuojan henkilökunnalle oli välitetty kenttäjohdon määräys, ettei ketään mielenosoittajista saa päästää vapaaksi ilman lupaa. Onkin ymmärrettävää, että tutkintavastuussa olevat henkilöt päättävät, voitiinko rikoksesta epäiltyjä henkilöitä päästää vapaaksi. Tässä tapauksessa tilannetta sotki se, että kantelija oli yksi niistä harvoista henkilöistä säilytysuojassa, jota ei ollut otettu kiinni rikoksesta epäiltynä. Kaikkiaan mielenosoituksesta oli tuotu säilytysuojaan 60 kiinniotettua.

On ilmeisen mahdotonta jälkikäteen selvittää, mikä kenttäjohdolta tulleen määräyksen tarkka muotoilu on ollut. Joka tapauksessa Töölön säilytysuojan

henkilökunnalle näyttää syntyneen käsitys siitä, että määräys koskee myös kantelijaa. Tämä käsitys on selvitysten mukaan ollut siinä määrin perusteltu, että en katso olevan aihetta arvostella heitä kantelijan vapautumisen viipymisestä.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston mukaan tältä osin näyttää kysymys olleen väärinkäsityksestä. Tämä onkin mahdollista. Toinen vaihtoehto on se, että määräystä annettaessa ei ole otettu huomioon, että (mielenosoituksen yhteydessä) otettiin kiinni myös muita kuin rikoksesta epäiltyjä. Kuitenkin kaikkien vapaudenmenetyksien kestoja tulee arvioida yksilöllisesti ja huolellisesti myös kyseessä olevan kaltaisissa, sinänsä vaativissa tilanteissa. Samoin on varmistettava tiedonkulun toimivuus.

Lopputuloksena on ollut se, että kantelijan vapaudenmenetyksien jatkuminen ilman laillista perustetta aina pitkälle iltapäivään. Tämä on johtunut siitä, että edellä kerrotun tapahtumaketjun seurauksena kantelijaa on kohdeltu niin kuin hän olisi yksi rikoksesta epäillyistä. Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella ei ole osoitettavissa ketään yksittäistä virkamiestä, jonka toimista tai laiminlyönnistä tämä johtui. Joka tapauksessa Helsingin kihlakunnan poliisilaitos vastaa tästä kantelijan vapaudenmenetyksen perusteettomasta jatkumisesta. Annan tämän vuoksi poliisilaitokselle huomautuksen.

- - -

3.5

Vahingonkorvaus

Oikeusasiamiehellä ei ole toimivaltaa määrätä vahingonkorvauksista. Tämän vuoksi en voi ottaa kantaa siihen, tulisiko kantelijalle maksaa korvausta hänen vapaudenmenetyksestään, vaikka sisäasiainministeriön poliisiosastokin toteaa, että selvityksestä ei ilmene perusteita kiinniotolle. Liitän kuitenkin oheen jäljennöksen tänään tekemästäni päätöksestä dnro 1836/2/07, jonka kohdassa 2.3.6.4 otan yleisesti kantaa muun muassa vapaudenmenetyksen korvaamiseen liittyviin kysymyksiin.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan ylikonstaapeli A:lle huomautuksen hänen kohdassa 3.3.1 toteamastani lainvastaisesta menettelystään.

Annan Helsingin kihlakunnan poliisilaitokselle huomautuksen kohdassa 3.3.2 kerrotun vapaudenmenetyksen perusteettomasta jatkumisesta.

Tässä tarkoituksessa lähetän ylikonstaapeli A:lle ja poliisilaitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.